

SBU are many different institutions, which records a variety of acts and actions of citizens. Indeed, an analysis of the practice of investigating crimes eloquently that the information that may be useful in the investigation can be found in any information systems regardless of the underlying purpose and subordination.

The practice of investigation of crimes, including robbery, can not be limited to use with just one category of records - forensic, though designed specifically for its support. Always there is a need to use a wide range of information about the objects that fall within the scope of the investigation. In science, attempts are made to correct this situation - this is evidenced by the expansion of the subject investigated teachings. The above gives grounds to speak about the need to review and improve forensic individual teaching, which addresses the use of accounting information in the investigation of crimes.

In the article the basic information and reference systems of other ministries and departments as part of information and reference software robbery investigation.

Keywords: information, information, evidence, information and reference software in

Точинок В.М.

ТИМЧАСОВЕ ВІДСТОРОНЕННЯ СУДДІ ВІД ЗДІЙСНЕННЯ ПРАВОСУДДЯ В СИСТЕМІ ЗАХОДІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КРИМІНАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

УДК 343.13

Постановка проблеми. У зв'язку із вступом в силу Закону України «Про Вищу раду правосуддя», від 21.12.2016 №1798-VIII перелік заходів забезпечення кримінального провадження доповнився п. 4-1, власне тимчасовим відстороненням судді від здійснення правосуддя. Вважаємо таке нововведення законодавця вагомим і таким, що переслідує законну мету. Так цілком обгрунтованим є саме тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, а не відсторонення від посади. Адже доки винуватість особи не доведена щодо конкретного злочину, цілком правильно відсторонити суддю на певний строк від здійснення правосуддя, доки триває досудове розслідування та розгляд кримінального провадження. Припускаємо, законодавець при введенні таких змін до кримінального процесуального закону мав на меті досягнення наступних цілей: 1) підтримання авторитету

ЗБІРНИК НАУКОВИХ СТАТЕЙ

судової гілки влади та довіри суспільства до суддів; 2) забезпечення прозорого, неупередженого здійснення правосуддя; 3) як додаткова гарантія захисту суддівського корпусу та забезпечення принципу незалежності судової гілки влади.

Метою статті є визначення місця тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя в системі заходів забезпечення кримінального провадження.

Виклад основного матеріалу. Перш ніж перейти до самого аналізу такого заходу забезпечення кримінального провадження як, тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, варто з'ясувати відмінності між поняттями «відсторонення від посади» та «відсторонення від здійснення правосуддя». Відсторонення від посади застосовується щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, і незалежно від тяжкості злочину – щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу, натомість відсторонення від здійснення правосуддя стосується тільки суддів. Адже Закон України «Про судоустрій і статус суддів» [1] містить норму у якій зазначається, що, правосуддя в Україні здійснюється виключно судами та відповідно до визначених законом процедур судочинства. Окрім того, здійснюючи процедуру відсторонення від здійснення правосуддя, суддя зберігає за собою свою посаду.

Здавалося б, чому недостатньо є застосування заходу забезпечення кримінального провадження, передбаченого п. 4 ст. 131 КПК України [2], а саме відсторонення від посади, в тому числі застосування його до суддів. Адже, такий захід забезпечення кримінального провадження був передбачений як і у КПК 1960 р. [3] так і у чинному КПК України [2]. Згідно норм Кримінального процесуального кодексу відсторонити від посади можна особу, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, і незалежно від тяжкості злочину щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу. При цьому відсторонення від посади застосовують за рішенням слідчого судді, суду (за КПК України (1960 р.) – прокурора), і такий захід обирається як стосовно підозрюва-

ного, так і обвинуваченого (за КПК України 1960 р. лише щодо обвинуваченого).

Відстороненням від посади є захід забезпечення кримінального провадження, сутність якого полягає у тимчасовому недопущенні підозрюваного, обвинуваченого до виконання ним своїх трудових (службових) обов'язків протягом певного строку, який за загальним правилом здійснюється за рішенням слідчого судді, суду з метою припинення кримінального правопорушення, припинення протиправної поведінки, запобігання протиправній поведінці особи, яка перебуваючи на посаді, зможе знищити чи підробити речі або документи, що мають значення для досудового розслідування, незаконними способами впливати на свідків та інших учасників кримінального провадження або протиправно перешкоджати кримінальному провадженню іншим способом [1, с.321].

Тому, пропонуємо здійснити розмежування між такими заходами кримінального провадження як тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя та відсторонення особи від посади.

Варто почати з суб'єкта, щодо якого може бути застосовано такі види заходи забезпечення кримінального провадження. Так, відсторонення від посади може бути здійснено щодо особи, яка підозрюється або обвинувачується у вчиненні злочину середньої тяжкості, тяжкого чи особливо тяжкого злочину, і незалежно від тяжкості злочину – щодо особи, яка є службовою особою правоохоронного органу. Тимчасове ж відсторонення від здійснення правосуддя застосовується тільки щодо судді будь-якої інстанції і юрисдикції.

Друга відмінність полягає у суб'єкті, який здійснює таке відсторонення. Відсторонення від посади здійснюється на підставі рішення слідчого судді під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження на строк не більше двох місяців, з можливістю продовження такого строку. Питання ж про відсторонення від посади осіб, які призначаються Президентом України, вирішується лише Президентом України на підставі клопотання прокурора в порядку, встановленому законодавством. Відстор-

нення від посади Директора Національного антикорупційного бюро України здійснюється слідчим суддею на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора в порядку, встановленому законом. Тимчасове ж відсторонення від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності судді проводиться Вищою радою правосуддя на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника в порядку, встановленому законом.

Третя відмінність стосується строків відсторонення при застосуванні даних заходів забезпечення кримінального провадження. Зокрема, для такого заходу як відсторонення від посади строк становить не більше двох місяців під час досудового розслідування чи суду під час судового провадження з можливістю продовження його за наявності для цього підстав. Що ж стосується тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя, то у даному випадку строк становить не більше двох місяців на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника. Але, на стадії судового провадження строк відсторонення встановлюється до набрання законної сили вироком суду або закриття кримінального провадження.

Слід зауважити, що стосовно обох заходів забезпечення строки відсторонення можуть бути продовжені. Наприклад, строк відсторонення від посади може бути продовжено відповідно до вимог статті 158 КПК [2]. Натомість, продовження строку тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності здійснюється в порядку, визначеному статтею 63 Закону України «Про Вищу раду правосуддя» [5] і становить не більше двох місяців, а в разі якщо обвинувальний акт передано до суду, – до набрання законної сили вироком суду або закриття кримінального провадження.

Варто зупинитися на процесуальному документі, на підставі якого здійснюється відсторонення від посади і тимчасове відсторонення від здійснення правосуддя. Таким документом є звернення до суду з клопотанням. Зокрема щодо відсторонення від посади суб'єктом звернення є прокурор або слідчий за погодженням

з прокурором. Щодо тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя – Генеральний прокурор або його заступник.

Проте, ч. 3 ст. 154 КПК передбачає, що із клопотанням про відсторонення особи від посади до органів державної влади, зазначених у частині третій статті 154 КПК, має право звернутися прокурор, а про відсторонення від посади члена Національного агентства з питань запобігання корупції – Генеральний прокурор або його заступник [2].

Варто зазначити, що клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням його до кримінальної відповідальності подається до Вищої ради правосуддя якщо він є підозрюваним, обвинувачуваним (підсудним) на будь-якій стадії кримінального провадження.

Стосовно самої процедури тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя, то Закон України «Про Вищу раду правосуддя» передбачає наступні положення:

- строк розгляду Вищою радою правосуддя клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням його до кримінальної відповідальності невідкладний, але не пізніше 7 днів з дня надходження клопотання.

- повідомлення про дату, час і місце розгляду Вищою радою правосуддя відповідного клопотання направляється судді, стосовно якого подано клопотання, Генеральному прокурору або його заступнику, до суду, в якому суддя обіймає посаду, а також невідкладно розміщується на офіційному веб-сайті Вищої ради правосуддя.

- неявка на засідання Вищої ради правосуддя судді, Генерального прокурора або його заступника чи уповноваженого ними одного із прокурорів, які були належним чином повідомлені про дату, час і місце засідання, не перешкоджає розгляду клопотання [5].

Закон також чітко регламентує порядок розгляду клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя. Зокрема такий розгляд починається з короткого викладу членом Вищої ради правосуддя, який визначений доповідачем, наведеного у клопотанні обґрунтування необхідності застосування такого

тимчасового відсторонення. Після короткого викладу наведеного у клопотанні обґрунтування необхідності тимчасового відсторонення від здійснення правосуддя слово надається Генеральному прокурору, його заступнику або уповноваженому ними прокурору, судді (його представнику), щодо якого внесене клопотання, для надання пояснень. Якщо суддя відмовляється від надання пояснень Вища рада правосуддя розглядає клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя без його пояснень.

За результатами розгляду клопотання про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя Вища рада правосуддя ухвалює рішення, копія якого не пізніше семи робочих днів направляється Генеральному прокурору або його заступнику, судді, стосовно якого ухвалено рішення, а також невідкладно направляється до суду, в якому такий суддя обіймає посаду.

Суддя відстороняється від здійснення правосуддя з дня ухвалення Вищою радою правосуддя рішення про таке відсторонення на строк, зазначений у рішенні, який не може становити більше двох місяців. На стадії судового провадження строк відсторонення встановлюється до набрання законної сили вироком суду або закриття кримінального провадження

Так, Вища рада правосуддя приймає рішення про звільнення судді з посади та переведення до іншого суду, дає згоду на затримання чи арешт судді, а також ухвалює рішення про тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя. Через внесені зміни до КПК інститут тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя потребує детального дослідження.

Зокрема з початку 2018 р. було подано 24 Рішення Дисциплінарної палати про притягнення до дисциплінарної відповідальності та внесення подання до Вищої ради правосуддя про звільнення судді, 10 подань Третью Дисциплінарної палати Вищої ради правосуддя, 4 клопотання Генерального прокурора, 21 клопотання заступника Генерального прокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури . Строк відсторонення коливається від 1 місяця до 6 місяців.

Наприклад, до Вищої ради правосуддя 6 вересня 2018 року надійшло клопотання заступника Генерального прокурора – керівника Спеціалізованої антикорупційної прокуратури Холодницького Н. І. про тимчасове відсторонення судді Барського районного суду Вінницької області Хитрука В. М. від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням його до кримінальної відповідальності.

У клопотанні зазначено, що детективами Національного антикорупційного бюро України здійснюється досудове розслідування у кримінальному провадженні від 5 липня 2018 року за ознаками кримінального правопорушення, передбаченого частиною третьою статті 368 КК України, а саме: одержання службовою особою, яка займає відповідальне становище, неправомірної вигоди для себе та третьої особи за вчинення такою службовою особою в інтересах того, хто надає неправомірну вигоду, дій з використанням наданого особі службового становища, за попередньою змовою групою осіб.

Як вказано у клопотанні, суддя Хитрук В.М. підозрюється в отриманні від адвоката неправомірної вигоди у розмірі 1 000 гривень за закриття адміністративного провадження у справі про вчинення громадянином В. адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 130 КУпАП (керування транспортними засобами або суднами особами, які перебувають у стані алкогольного, наркотичного чи іншого сп'яніння або під впливом лікарських препаратів, що знижують їх увагу та швидкість реакції), у

зв'язку із малозначністю вчиненого правопорушення. Строк відсторонення судді від здійснення правосуддя у зв'язку з притягненням до кримінальної відповідальності становив 23 дні [6].

Висновок. Можна підсумувати, що тимчасовим відстороненням судді від здійснення правосуддя – є визначений кримінальним процесуальним законодавством захід забезпечення кримінального провадження, який полягає у прийнятті Вищою радою правосуддя рішення про усунення судді від здійснення правосуддя на строк не більше двох місяців на підставі вмотивованого клопотання Генерального прокурора або його заступника. Такий захід забезпечення кримінального провадження як тимчасове від-

сторонення від здійснення правосуддя має свої специфічні ознаки і відрізняється від інших заходів кримінального процесуального примусу; містить чимало відмінностей у порівнянні із відстороненням від посади; обмежує у законному порядку права і свободи громадянина; фактором застосування такого заходу є примус; є досить часто застосовуваним на практиці, тому потребує детального подальшого дослідження в науковій доктрині.

1. Закон України «Про судоустрій і статус суддів». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19> (дата звернення 17.11.2018).
2. Кримінальний процесуальний кодекс України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення 17.11.2018).
3. Кримінально-процесуальний кодекс України 1960 р. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1001-05> (дата звернення 17.11.2018).
4. Кримінальний процес : підручник / [Грошевий Ю. М., Тацій В. Я., Туманянц А. Р. та ін.]; [за ред. В. Я. Тація, Ю. М. Грошевого, О. В. Капліної, О. Г. Шило]. Х.: Право, 2013. 824 с.
5. Закон України «Про Вищу раду правосуддя». URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-19> (дата звернення 17.11.2018).
6. Офіційний сайт Вищої ради правосуддя. URL: <http://www.vru.gov.ua/news/4062> (дата звернення 17.11.2018).

Починок В. М. Тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя в системі заходів забезпечення кримінального провадження

У статті розглядається питання тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя в системі заходів забезпечення кримінального провадження. Пропонується авторське розуміння тимчасового відсторонення судді від здійснення правосуддя на основі тлумачення нормативно-правових актів, які врегульовують його. Наведені також ознаки і відрізняється такий захід забезпечення кримінального провадження від інших заходів кримінального процесуального примусу.

Ключові слова: тимчасове відсторонення судді від здійснення правосуддя, заходи забезпечення кримінального провадження.

Починок В. М. Временное отстранение судьи от правосудия в системе мер обеспечения уголовного производства

В статье рассматривается вопрос временного отстранения судьи от правосудия в системе мер обеспечения уголовного производства. Предлагается авторское понимание временного отстранения судьи от правосудия на основе толкования нормативно-правовых актов, регулирующих его. Приведены также признаки такой меры обеспечения уголовного производства, которые отличают его от других мер уголовного процессуального принуждения.

Ключевые слова: временное отстранение судьи от правосудия, меры обеспечения уголовного производства.

Pochynok V.M. Temporarily suspending a judge from administering justice in the system of measures to ensure criminal proceedings

The article deals with the issue of temporarily suspending a judge from administering justice in the system of measures to ensure criminal proceedings. The author raises the need for introducing the definition of temporarily suspending a judge from administering justice. Specific attention is paid to distinctions between temporarily suspending a judge from administering justice and removal from office. The author makes specific reference to procedure of temporarily suspending a judge from administering justice. It was also noted that temporarily suspending a judge from administering justice is quite different from other measures to ensure criminal proceedings. Main features of temporarily suspending a judge from administering justice have also been described. Court practice of this measure to ensure criminal proceedings was analysed.

Key words: temporarily suspending a judge from administering justice, measures to ensure criminal proceedings.